

Porteføljeplan for Utdanning og kompetanse

INNHold

PUBLISERT 16. NOV. 2022 | OPPDATERT 24. MARS 2025

Forventede resultater, virkninger og samfunnseffekter

Utdanning og kompetanse er et premiss for måloppnåelsen på alle områder i Forskningsrådets strategi, og våre investeringer og forskningspolitiske rådgivning vil være særlig viktige for måloppnåelsen på flere enkeltområder. FoUol på feltet er viktig for å oppnå FNs bærekraftsmål.

For at forskningen i porteføljen skal være utfordringsdrevet, vil samspill mellom forskningsmiljøer, utdanningsinstitusjoner, arbeidsliv, myndigheter og organisasjoner være nødvendig. Porteføljen følger opp strategien ved å bidra til et velfungerende forskningssystem, til bærekraftig utvikling og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Dette gjøres gjennom tiltak som stimulerer til tett samarbeid mellom forskning, utdanning og praksis, tiltak som styrker sektorens evne til å ta i bruk forskning, i kombinasjon med tiltak som understøtter nyskaping, mobilisering, kunnskapsspredning og nye samarbeidskonstellasjoner.

Investeringslogikken viser sammenhengen mellom samfunnmål, brukermål og tiltak, og forventede resultater, virkninger og samfunnseffekter av innsatsen. Enkeltutlysninger og resultater fra enkeltprosjekter er alene ikke tilstrekkelig for å oppfylle målbildet. Det er viktig å se utlysningene og prosjektene i en større sammenheng, og hvert prosjekt som enkeltsteg innenfor en større resultatkjede fra forskning til bruker. Koordinert innsats gjennom bruk av ulike virkemidler, og tett samarbeid mellom relatert porteføljekområder er nødvendig for å oppnå forventede virkninger og samfunnseffekter. En kortfattet sammenstilling av investeringslogikken som ligger til grunn for porteføljeplanen er vist i vedlegg 1.

Forventede resultater (output)

Resultater er direkte sluttprodukter (output) av de enkelte prosjektene, for eksempel ny kunnskap, nye metoder, nye samarbeidskonstellasjoner, osv. Porteføljestyrets investeringer skal bidra til både faglige og strukturelle resultater. Forventede resultater er flere forskningsprosjekter i internasjonal forskningsfront, større bredde i faglig, teoretisk og metodisk tilnærming i forskningene, økt rekruttering og økt forskningsbasert innovasjon i utdanningssektoren. Det forventes mer nasjonalt – og internasjonalt samarbeid, økt deltakelse av brukere og aktører i forskningen samt økt formidling av forskningsresultater og at forskningen tas i bruk. Måloppnåelsen vil være avhengig av en rekke eksterne faktorer i forskningsmiljøene, blant aktørene i feltet og utviklingen i sektoren og arbeids – og samfunnslivet. Et viktig resultat av Forskningsrådets investeringer i forskning på porteføljens områder er den rekrutteringen til forskning som skjer gjennom de prosjektene som finansieres – enten kandidatene forblir i forskningen eller begynner å arbeide utenfor academia.

De forventede resultatene forutsetter årlige utlysninger og et helhetlig og tett samarbeid med øvrige relaterte porteføljestyre. Det forutsetter tilgang på nødvendige data for å overvåke Forskningsrådets totale investeringer opp mot målbildene og at Forskningsrådet tilrettelegger for samspill med andre porteføljer, for eksempel med Velferd, kultur og samfunn, Helse og Global. Det forutsettes også tett dialog med øvrige aktører, høy grad av mobilisering og synliggjøring av relevante virkemidler, gode møtearenaer osv. For å måle forventede resultater må innsatsen overvåkes gjennom blant annet tall for vitenskapelige publikasjoner og bruker og allmennrettet formidling. Bibliometrisk analyse av publikasjoner vil gi et bilde av resultatene. Dette kan skje gjennom publiseringsprofiler i Cistin, kanaler for åpen forskning, åpne datasett, m.m.

Forventede virkninger (outcome)

Virkninger er resultater av flere prosjekter og en rekke andre innsatsfaktorer satt i system. Disse knytter seg til bruken av resultatene i utdanningssystemet og samfunn og arbeidsliv.

Forventede virkninger av porteføljen er:

- Flere sterke forskningsmiljøer som hevder seg internasjonalt
- Bedre tilgang til norsk og internasjonal forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet
- Forskning på utdanning og kompetanse er mer synlig i institusjonenes strategier
- Flere karriereveier for yngre forskere og bedret doktorgradsutdanning
- Bedre grunnlag for forskningsbasert undervisning, opplæring og kompetanseutvikling
- Økt forskningskapasitet og -kompetanse i profesjonsutdanningene, og særlig for lærerutdanningen
- Bedre kvalitet og relevans i forskningen for utdanningssektoren
- Bedre kunnskapsgrunnlag for opplæring og kompetanseutvikling i samfunn og arbeidsliv
- Økt deltakelse fra offentlig og privat sektor i forskning og innovasjonsprosjekter
- Mer tverrsektorielt samarbeid om forskning, utvikling og innovasjon
- Økt bruk av forskning i forvaltningen og i organisasjoner
- Bedre kunnskapsgrunnlag for politiske beslutninger
- Økt ressursramme til forskning om utdanning og kompetanse

For å måle forventede virkninger, kan omfanget av, og siteringer, i forskningsartikler på porteføljens områder si noe om det vitenskapelige gjennomslaget. Tilsvarende kan sampublikasjoner og samarbeidsrelasjoner på tvers av institusjoner og land si noe om omfanget av nasjonalt og internasjonalt samarbeid.

For å måle gjennomslaget av forskningen hos brukere, kan omfanget av hvordan porteføljens forskere brukes i offentlige utrednings- og utvalgssamarbeid kartlegges. I tillegg kan man arbeide frem kvalitative og kvantitative oversikter over bruk og forekomst av forskningsresultater i politiske tiltak og i det offentlige ordskiftet. Dette er krevende å måle, men vil kunne være nyttig for å si noe om de faktiske virkningene forskningen har.

Når det gjelder forskningens bruk og anvendelse for øvrig, er et viktig spørsmål om aktører i sektorene faktisk anvender og implementerer forskningen. Her vil blant annet Impact-beskrivelser fra sluttrapporter kunne være en indikator, selv om mange slike virkninger glir over i samfunnseffekter og først manifesterer seg lenge etter prosjektslutt.

Forventede samfunnseffekter (Impact)

Samfunnseffekter indikerer langsiktige effekter av innsatsen, der også en rekke andre faktorer spiller inn, ikke minst finansielle forhold. Et godt utviklet utdanningssystem har avgjørende betydning i arbeidet med å løse de store samfunnsutfordringene. De forventede langsiktige effektene av forskningsinnsatsen vil være at vi har framtidsrettede utdanning og opplæringstilbud for barn og unge, gode og fleksible utdannings- og opplæringsmuligheter for hele befolkningen, at vi har et omstillingsdyktig arbeidsliv med

kvalifisert arbeidskraft og en kompetent befolkning som deltar aktivt i samfunnslivet. Dette er forutsetninger for at vi skal kunne få samfunnsutviklingen i en mer bærekraftig retning, premisser for et godt utviklet demokrati og for digitaliseringsprosessene. Effektevalueringer vil kunne vurdere denne innsatsens innvirkning og merverdi sett opp mot de ønskede effektene. Resultater fra nasjonale kartlegginger, slik som PISA, og annen statistikk og kompetansekartlegginger som gjøres, er viktige for å kunne si noe om effektene i så måte. Videre kan samfunnseffekter anslås gjennom forskningsbaserte evalueringer og kunnskapsoppsummeringer. Her kan man undersøke forskningens faktiske gjennomslag i samfunnet, hvordan forskning anvendes og hvor synlig det er i politiske prosesser.

[← Forrige side](#)

Neste side [→](#)

Meldinger ved utskriftstidspunkt 20. juni 2025, kl. 18.55 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.